C/2024/1573

5.3.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ενίσχυση της πολυμέρειας και των βασικών διεθνών αρχών για μια τάξη βασισμένη σε κανόνες σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο — Η σημασία της συμβολής της κοινωνίας των πολιτών στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/1573)

Εισηγητής: ο κ. **Christian MOOS**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Tanja BUZEK**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	25.1.2023
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
	Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	16.11.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.12.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	583
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	194/8/17

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επαναλαμβάνει ότι τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχουν την υποχρέωση να προωθούν τις οικουμενικές αξίες σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και να τηρούν τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ).

1.2. Η ΕΟΚΕ και η κοινωνία των πολιτών αναμένουν από τα Ηνωμένα Έθνη να επιτύχουν τους δικούς τους στόχους για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας, τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και την πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προς όφελος ενός αυξανόμενου αριθμού ανθρώπων. Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών είναι ουσιώδης για την εξεύρεση και την υλοποίηση επιτόπιων λύσεων, για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), καθώς και για την προώθηση της δίκαιης μετάβασης και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

1.3. Τα Ηνωμένα Έθνη είναι ο μόνος οργανισμός στον οποίο ομονοούσες και αντίπαλες χώρες συνεχίζουν να συνομιλούν σχετικά με ένα ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής. Ωστόσο, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) είναι επιρρεπής σε παρεμπόδιση από μεμονωμένα κράτη μέλη του, γεγονός το οποίο υπονομεύει την ικανότητά του να αντιδρά στις τρέχουσες κρίσεις και προκλήσεις. Τα κράτη μέλη που παραβιάζουν τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ή τις δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο συμφωνιών ή συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών δεν θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν πλήρως τα δικαιώματα συμμετοχής και ψήφου τους.

1.4. Η κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, αναμένει από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να δεσμευτούν περισσότερο από ποτέ για την ενίσχυση των Ηνωμένων Εθνών μέσω θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων. Προκειμένου να ανταποκριθούν τα Ηνωμένα Έθνη στις αυξανόμενες προκλήσεις και να επιτευχθεί σταθερή συναίνεση σχετικά με τις κοινές αξίες και τους κοινούς κανόνες, η διακυβέρνηση των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να καταστεί πιο αντιπροσωπευτική, συμπεριληπτική και αποτελεσματική. Προκειμένου να εξασφαλιστεί πιο ισότιμη εκπροσώπηση, ο Παγκόσμιος Νότος πρέπει να έχει ισχυρότερο λόγο στα Ηνωμένα Έθνη.

1.5. Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω το ολοκληρωμένο σύστημά τους για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (iCSO) θεσπίζοντας, μεταξύ άλλων, ένα καθεστώς διαβούλευσης σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών σχετικά με βασικές πρωτοβουλίες, καθώς και δικαίωμα αναφοράς για την καλύτερη συμμετοχή των πολιτών, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ), των κοινωνικών εταίρων, των επιχειρηματικών οργανώσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, με ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση της εκπροσώπησης των γυναικών, των νέων και των ευάλωτων ομάδων. Μεγαλύτερη προσοχή, στήριξη και αναγνώριση θα πρέπει να δοθεί στις μεγάλες ομάδες και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

1.6. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι απαιτείται βελτίωση του συντονισμού της ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει να εκφράζεται με ενιαία φωνή σε όλα τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και τους συναφείς οργανισμούς και να ενεργεί αναλόγως. Η συμβολή της ΕΟΚΕ ([1]) στην πρώτη εθελοντική ενωσιακή αξιολόγηση σχετικά με την εφαρμογή της Ατζέντας του 2030 και η συμμετοχή της στην επίσημη παρουσίαση της ΕΕ στο πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου το 2023 αποτελούν παραδείγματα που πρέπει να ακολουθήσουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, επίσης όσον αφορά τη διαρθρωμένη συμμετοχή της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ΕΟΚΕ στο πλαίσιο αυτό.

1.7. Εκτός από την εισαγωγή αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία, αξίζει να εξεταστεί το ενδεχόμενο μεταρρύθμισης των Συνθηκών της ΕΕ στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητα δράσης της ΕΕ και να ενισχυθεί επίσης η επιρροή της στα Ηνωμένα Έθνη.

1.8. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να διατυπώσει καλύτερα τις θέσεις της στο πλαίσιο των διαδικασιών διαμόρφωσης της κοινής θέσης της ΕΕ για όλα τα θέματα που σχετίζονται με τα Ηνωμένα Έθνη, να συνεργαστεί στενότερα με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ και των κρατών μελών στα Ηνωμένα Έθνη και να καταρτίσει χάρτη πορείας για μεγαλύτερη συνεργασία με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών που σχετίζονται με το έργο της.

2. **Προκλήσεις για την πολυμέρεια, την παγκόσμια τάξη που βασίζεται σε κανόνες και τα Ηνωμένα Έθνη**

2.1. Ως κοινότητα αξιών, η ΕΕ και τα Ηνωμένα Έθνη μοιράζονται ένα κοινό θεματολόγιο για την προώθηση της πολυμέρειας και της βασισμένης σε κανόνες παγκόσμιας τάξης, καθώς και για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας.

2.2. Προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη για όλους τους λαούς και να αντιμετωπιστούν οι κοινές παγκόσμιες προκλήσεις, τα Ηνωμένα Έθνη αποτελούν το μόνο παγκόσμιο πλαίσιο για την εξεύρεση κοινών λύσεων, καλύπτοντας όλους τους τομείς πολιτικής, πράγμα που καθιστά δυνατή τη συνεργασία τόσο με τους εταίρους της ΕΕ όσο και με τους αντιπάλους της. Οι πολυάριθμοι εξειδικευμένοι οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών, όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) και ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), και τα προγράμματα και τα ταμεία του, συμπεριλαμβανομένων της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (Unctad) και του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP), παρέχουν μια ευρεία θεσμική και θεματική πλατφόρμα.

2.3. Στον επιθετικό της πόλεμο κατά της Ουκρανίας, η Ρωσία παραβιάζει τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.

2.4. Ένα κύμα οπισθοδρόμησης σε αυταρχικά καθεστώτα μειώνει τον αριθμό των δημοκρατιών στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα αυταρχικά καθεστώτα αμφισβητούν τις αξίες και τους κανόνες, ιδίως τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου, που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη και οι φιλελεύθερες δημοκρατίες, μεταξύ άλλων και εντός της ΕΕ, δίνουν προτεραιότητα στα δικά τους συμφέροντα έναντι των αρχών αυτών.

2.5. Τα Ηνωμένα Έθνη, που ιδρύθηκαν το 1945 ως απάντηση στις φρικαλεότητες του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και με επίκεντρο τη Δύση, δεν είναι σε θέση να εκπροσωπήσουν επαρκώς τα κράτη μη μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικότερα, υποεκπροσωπούνται. Ωστόσο, η ίση εκπροσώπηση είναι απαραίτητη για την επίτευξη σταθερής συναίνεσης σχετικά με τις κοινές αξίες και τους κοινούς κανόνες.

2.6. Προκειμένου να συμβάλουν στον ΣΒΑ 17 (Συνεργασία για τους στόχους), διάφορα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν θεσπίσει τις δικές τους διαδικασίες για τη συνεργασία με ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών. Για τον εκδημοκρατισμό των Ηνωμένων Εθνών και την ενδυνάμωσή τους ώστε να δύνανται να αντιμετωπίζουν τις σημερινές προκλήσεις, η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να πραγματοποιείται με συστηματικότερο τρόπο.

2.7. Τα Ηνωμένα Έθνη παραμένουν το μόνο παγκόσμιο πλαίσιο που είναι κατάλληλο για την εξεύρεση παγκόσμιων λύσεων με στόχο την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τον μετριασμό των επιπτώσεών της. Χωρίς μια δίκαιη μετάβαση, με σεβασμό στο δικαίωμα κάθε κοινωνίας στη βιώσιμη ανάπτυξη, θα προκύψουν νέες συγκρούσεις, οι οποίες θα αναγκάσουν περισσότερους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τις χώρες καταγωγής τους.

2.8. Η πανδημία COVID-19 αποκάλυψε την ευπάθεια των κοινωνιών μας σε αιφνίδιες κρίσεις, οι οποίες επιτείνουν περαιτέρω την άνιση κατανομή του πλούτου και των προοπτικών στη ζωή μεταξύ βόρειου και νότιου ημισφαιρίου. Ενώ οι χώρες υψηλού εισοδήματος έχουν επιστρέψει στα προ COVID-19 επίπεδα όσον αφορά την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, οι χώρες χαμηλού εισοδήματος θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες τα επόμενα χρόνια.

3. **Τα Ηνωμένα Έθνη τον 21ο αιώνα**

3.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη συμβολή των Ηνωμένων Εθνών στη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας, στη στήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κατά τα τελευταία 77 έτη. Αυτό αποτελεί την καλύτερη απόδειξη ότι τα Ηνωμένα Έθνη παραμένουν η μόνη πλατφόρμα για την από κοινού αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων.

([1]) Συμβολή της ΕΟΚΕ στην εθελοντική ενωσιακή αξιολόγηση σχετικά με την εφαρμογή της Ατζέντας του 2030 (ΣΒΑ).

3.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη μεταρρύθμιση των Ηνωμένων Εθνών και καλεί όλα τα κράτη μέλη να δεσμευτούν ότι θα προσαρμόσουν δεόντως τον ΟΗΕ στο μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό περιβάλλον. Καλεί ειδικότερα τα κράτη μέλη της ΕΕ να συντονίσουν και να προωθήσουν ένα κοινό όραμα και μια κοινή θέση, με τη στενή συμμετοχή των ΟΚΠ.

3.3. Η ΕΟΚΕ στηρίζει το έργο της συμβουλευτικής επιτροπής υψηλού επιπέδου για την αποτελεσματική πολυμέρεια και θεωρεί ότι το σχέδιο «Βήμα προόδου για τους ανθρώπους και τον πλανήτη» ([2]) συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση συγκεκριμένων συστάσεων για τη μεταρρύθμιση των Ηνωμένων Εθνών.

3.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η «σύνοδος κορυφής για το μέλλον» αποτελεί ευκαιρία για την ΕΕ, τα κράτη μέλη της, τους πολίτες και την κοινωνία των πολιτών να εργαστούν ενεργά με στόχο την επίτευξη μεταρρυθμίσεων. Η εμπειρία της ΕΟΚΕ όσον αφορά τη συμμετοχή εκπροσώπου της νεολαίας στην αντιπροσωπεία της ΕΟΚΕ ([3]) στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή ([4]), καθώς και η πρωτοβουλία της απεσταλμένης του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για τη νεολαία, παρέχουν ουσιαστική δυνατότητα έκφρασης στους νέους. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τη νεολαία (YAP) στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ για την περίοδο 2022-2027 και πιστεύει ότι μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τις πρωτοβουλίες των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και για τις δραστηριότητες της ΕΕ στο φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών.

3.5. Το «Νέο Θεματολόγιο για την Ειρήνη» αποτελεί ευκαιρία για να δοθεί νέα ώθηση στις ικανότητες των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα της πρόληψης των συγκρούσεων και της οικοδόμησης και διατήρησης της ειρήνης. Ωστόσο, προκειμένου να καταστούν πιο αποτελεσματικές οι προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών για την ειρήνη, είναι απαραίτητο να μεταρρυθμιστεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου Ασφαλείας του.

3.6. Οι λύσεις δίκαιης μετάβασης μπορούν να αποτελέσουν το πλέον αποτελεσματικό μέσο πρόληψης των συγκρούσεων. Σε αυτές περιλαμβάνονται η προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε όλα τα επίπεδα για την πρόβλεψη και τη διαχείριση της μετάβασης σε οικονομίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, την παροχή ευκαιριών για βιώσιμη ανάπτυξη σε όλες τις κοινωνίες, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, καθώς και την επίτευξη των ΣΒΑ.

3.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη φιλοδοξία των Ηνωμένων Εθνών να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των γυναικών, των παιδιών και των ευάλωτων ομάδων στις δραστηριότητές τους για την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων. Για τον σκοπό αυτό, οι μεγάλες ομάδες και οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να έχουν ισχυρότερη φωνή και να λαμβάνουν μεγαλύτερη στήριξη και αναγνώριση.

3.8. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι η εγγύηση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε παγκόσμια κλίμακα πρέπει να καταστεί βασική προτεραιότητα των εργασιών των Ηνωμένων Εθνών.

3.9. Η δέσμευση των ΣΒΑ για βελτίωση της ζωής όλων των ανθρώπων φαίνεται να μην ευοδώνεται ([5]), όπως επισημαίνεται επίσης σε πρόσφατη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «ΕΕ και Ατζέντα 2030» ([6]). Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της φέρουν ειδική ευθύνη για τον περιορισμό της άνισης κατανομής του πλούτου μεταξύ βόρειου και νότιου ημισφαιρίου και για την εντατικοποίηση των προσπαθειών για την επίτευξη των ΣΒΑ έως το 2030.

3.10. Το σημερινό σύστημα διακυβέρνησης των Ηνωμένων Εθνών δεν αντιπροσωπεύει πλέον τη γεωπολιτική και κοινωνική πραγματικότητα του 21ου αιώνα. Προκειμένου να ενισχυθεί η στήριξη των Ηνωμένων Εθνών και τους κοινών κανόνων και αξιών τους, είναι αναγκαίο να καταστεί η διακυβέρνηση του ΟΗΕ πιο αντιπροσωπευτική, συμπεριληπτική και αποτελεσματική. Οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να εκπροσωπούνται καλύτερα στο Συμβούλιο Ασφαλείας και σε όλα τα άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών.

3.11. Διατηρώντας τη διακυβερνητική δομή τους, τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να συνεργαστούν με πιο συμπεριληπτικό και διαφανή τρόπο με τους πολίτες, τις δημοκρατικές οργανώσεις και κινήματα των πολιτών, άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, κοινοβούλια, υποεθνικές αρχές και άλλες επίσημες οντότητες και να προσφέρουν στους εν λόγω φορείς πρόσθετες ευκαιρίες συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων ομάδων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων. Σύμφωνα με τον ΣΒΑ 17, η συμπεριληπτική λήψη αποφάσεων σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων και χρειάζεται να συμπληρωθεί με μεγαλύτερη υποχρέωση λογοδοσίας και διαφάνεια.

3.12. Τα Ηνωμένα Έθνη θα θεωρούνται νόμιμος παράγοντας μόνον εάν επιτύχουν τους δικούς τους στόχους προς όφελος ενός αυξανόμενου αριθμού ανθρώπων. Για τον σκοπό αυτόν, οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να καταστούν πιο αποτελεσματικές, διαφανείς και λιγότερο επιρρεπείς σε αδιέξοδα.

([2]) High-Level-Advisory Board on Effective Multilateralism: A Breakthrough for People and Planet: Effective and Inclusive Global Governance for Today and the Future (Συμβουλευτική επιτροπή υψηλού επιπέδου για την αποτελεσματική πολυμέρεια: Βήμα προόδου για τους ανθρώπους και τον πλανήτη: Αποτελεσματική και συμπεριληπτική παγκόσμια διακυβέρνηση για το σήμερα και το μέλλον), Νέα Υόρκη 2023.

([3]) https://www.eesc.europa.eu/en/initiatives/climate-change-conferences-cop/eesc-youth-delegate

([4]) Διάσκεψη των Μερών (COP) της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC).

([5]) Γενική συνέλευση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου: Progress towards the Sustainable Development Goals: Towards a Rescue Plan for People and Planet (Πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης: Προς ένα σχέδιο διάσωσης για τον άνθρωπο και τον πλανήτη), έκθεση του γενικού γραμματέα (ειδική έκδοση), (A/78/80-E/2023/64, σ. 2).

([6]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) με θέμα «ΕΕ και Ατζέντα 2030: Ενίσχυση της υλοποίησης των ΣΒΑ» (ΕΕ C, C/2024/876, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/876/oj).

3.13. Τα Ηνωμένα Έθνη χρειάζονται επαρκείς πόρους και ικανότητες προκειμένου να εξασφαλίσουν συμπεριληπτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς αποκλεισμούς, οι οποίες πρέπει να είναι ειδικά προσαρμοσμένες στην κοινωνία των πολιτών, οι ικανότητες της οποίας ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό, επιτρέποντας σε πολίτες και οργανώσεις από όλο τον κόσμο να συνεργαστούν με τα Ηνωμένα Έθνη.

4. **Η ΕΕ στα Ηνωμένα Έθνη**

4.1. Για την προώθηση πολυμερών λύσεων σε παγκόσμιες προκλήσεις, η ΕΕ «καθιερώνει κάθε πρόσφορη μορφή συνεργασίας με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και τους ειδικευμένους οργανισμούς τους», (άρθρο 220 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

4.2. Δεδομένου ότι είναι ο μεγαλύτερος συνεισφέρων στον προϋπολογισμό των Ηνωμένων Εθνών, με ένα μόνιμο μέλος στο Συμβούλιο Ασφαλείας και αποτελεί πάνω από το 13 % του συνόλου των μελών των Ηνωμένων Εθνών, η ΕΕ και τα 27 κράτη μέλη της έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν σημαντική επιρροή στα Ηνωμένα Έθνη.

4.3. Ωστόσο, η ΕΕ εξακολουθεί να μην είναι σε θέση να αξιοποιήσει πλήρως τους πόρους της ώστε να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, με αξιοσημείωτες εξαιρέσεις, όπως η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, όπου η ΕΕ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο.

4.4. Η επίσημη συμμετοχή της ΕΕ σε όργανα και οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών παραμένει περιορισμένη. Η απόκτηση ενισχυμένου καθεστώτος παρατηρητή στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και στα υπαγόμενα σε αυτήν όργανα το 2011 ([7]), συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος λόγου και προφορικής υποβολής προτάσεων και τροπολογιών, αποτέλεσε βήμα προόδου.

4.5. Παρά την περιορισμένη πρόοδο όσον αφορά την ενίσχυση των δικαιωμάτων συμμετοχής, η ΕΕ ασκεί μόνο την ιδιότητα του παρατηρητή στα περισσότερα όργανα και οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών. Σε τομείς πολιτικής αποκλειστικής αρμοδιότητας της ΕΕ, όπως το εμπόριο, η Επιτροπή εκπροσωπεί τη συντονισμένη θέση των 27 κρατών μελών, για παράδειγμα στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο (UNCITRAL).

4.6. Στους περισσότερους τομείς πολιτικής που καλύπτονται από τα Ηνωμένα Έθνη, η ΕΕ συχνά στερείται συνεκτικής θέσης λόγω ανεπαρκούς συντονισμού μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών της. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη να αυξήσουν την προβολή της ΕΕ με σκοπό την ενίσχυση της επιρροής της στα Ηνωμένα Έθνη.

4.7. Η ΕΟΚΕ έχει τη δυνατότητα να προσδώσει προστιθέμενη αξία στην προώθηση των στόχων των Ηνωμένων Εθνών, παρέχοντας, για παράδειγμα, μια πλατφόρμα στην οποία τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνίας των πολιτών θα συναντώνται και θα ανταλλάσσουν απόψεις με εκπροσώπους των Ηνωμένων Εθνών. Τον Ιούλιο του 2023, η ΕΟΚΕ διοργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με τον Ύπατο Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UNHCR), προσφέροντας την εμπειρογνωμοσύνη της ομάδας της «Θεμελιώδη δικαιώματα» ([8]).

4.8. Η ΕΟΚΕ θα εξετάσει τη δυνατότητα καθιέρωσης συνεχούς συνεργασίας με τις μεγάλες ομάδες και τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, καθώς και με και τους περιφερειακούς συντονιστές τους, με σκοπό τόσο την παρουσίαση των απόψεών τους στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στα όργανα των Ηνωμένων Εθνών όσο και τη μεγαλύτερη προβολή των αιτημάτων τους.

5. **Γενικές παρατηρήσεις**

5.1. Δεδομένου του θεσμικού ρόλου της ΕΟΚΕ ως συμβουλευτικού οργάνου, το ευρύ έργο της αφορά διάφορα όργανα και οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών. Στο πλαίσιο της συνεργασίας της με διάφορα όργανα, οργανισμούς και προγράμματα των Ηνωμένων Εθνών, η ΕΟΚΕ μπορεί να παρουσιάζει τις θέσεις της. Απαιτείται, ωστόσο, και ένα διαρθρωμένο και σταθερό πλαίσιο για την έγκαιρη διοχέτευση του έργου αυτού μέσω των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στη διαδικασία χάραξης πολιτικής, προκειμένου να κάνει τη διαφορά.

5.2. Η ΕΟΚΕ είναι προσηλωμένη σε μια διαρθρωμένη προσέγγιση ώστε οι θέσεις της που σχετίζονται με θέματα που άπτονται των Ηνωμένων Εθνών να ακούγονται καλύτερα όταν η ΕΕ διατυπώνει τις κοινές θέσεις της στα Ηνωμένα Έθνη. Οι εισηγητές της ΕΟΚΕ πρέπει να συνεργαστούν άμεσα με τους βασικούς φορείς που είναι αρμόδιοι για την έγκαιρη κατάρτιση της κοινής θέσης της ΕΕ.

5.3. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να προωθήσει τη στενότερη συνεργασία με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ και των κρατών μελών της στα Ηνωμένα Έθνη και αναμένει ότι οι γνωμοδοτήσεις της θα παρακολουθούνται από τις αντίστοιχες μονάδες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή που ασχολούνται με τα Ηνωμένα Έθνη και τα πολυμερή όργανα.

([7]) Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών: Participation of the European Union in the work of the United Nations (Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις εργασίες των Ηνωμένων Εθνών), (A/RES/65/276).

([8]) Ενίσχυση του αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διάσκεψη της ΕΟΚΕ στις 20 Ιουλίου 2023, Βρυξέλλες, (https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/strengthening-fight-human-rights-eesc-president-exchanges-un-high-commissioner-volker-turk-and-csos).

5.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης αναγκαία την καλύτερη συνεργασία μεταξύ των τμημάτων της για την εξάλειψη των εσωτερικών στεγανών, δεδομένου ιδίως του γεγονότος ότι οι ΣΒΑ εκτείνονται στις εργασίες όλων των τμημάτων. Για την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ όλων των τμημάτων της ΕΟΚΕ, καθώς και με τον Πρόεδρό της, η ΕΟΚΕ αναθέτει σε όλα τα τμήματα να καταρτίσουν χάρτη πορείας για την καλύτερη εκπροσώπηση του έργου της ΕΟΚΕ στα Ηνωμένα Έθνη και να εδραιώσουν πιο συνεκτικούς δεσμούς με τα αρμόδια όργανα των Ηνωμένων Εθνών. Μέσω της διαδικασίας χαρτογράφησης που θα πραγματοποιήσουν όλα τα τμήματα θα προσδιοριστούν τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών που παρουσιάζουν βασικό ενδιαφέρον και θα καταγραφούν οι τρέχουσες δραστηριότητες, οι υφιστάμενες σχέσεις με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και οι σχετικές διαδικασίες, προκειμένου να αναδειχθεί η παρούσα κατάσταση και να διερευνηθούν ευκαιρίες για περαιτέρω συνεργασία.

5.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο τον καλύτερο συντονισμό των θέσεων της ΕΕ σε θέματα που σχετίζονται με τα Ηνωμένα Έθνη. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 παράγραφος 2 της ΣΕΕ σχετικά με το Συμβούλιο Ασφαλείας, ο ύπατος εκπρόσωπος θα πρέπει να εκπροσωπεί τη θέση της ΕΕ εξ ονόματος όλων των κρατών μελών της σε όλα τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών. Εφόσον η ΕΕ δεν διαθέτει επίσημα δικαιώματα συμμετοχής, οι εκπρόσωποι των εθνικών κυβερνήσεων εκπροσωπούν την κοινή θέση της ΕΕ και ενεργούν αναλόγως.

5.6. Η ΕΟΚΕ καλεί τον ύπατο εκπρόσωπο της ΕΕ να αναλάβει ηγετικό ρόλο εξ ονόματος της ΕΕ και των κρατών μελών της στη συζήτηση για τη μεταρρύθμιση των Ηνωμένων Εθνών. Μόνο μια ΕΕ που εκφράζεται με μία φωνή, υιοθετώντας σαφείς θέσεις, μπορεί να επηρεάσει το μέλλον των Ηνωμένων Εθνών.

5.7. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων της ΕΕ, στο πλαίσιο του ενισχυμένου καθεστώτος της ως παρατηρητή, ώστε να συμπεριλάβει πρόσθετα όργανα που υπάγονται στα Ηνωμένα Έθνη.

5.8. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να δώσει στην κοινωνία των πολιτών ισχυρή φωνή στη διαδικασία της «συνόδου κορυφής για το μέλλον», εμβαθύνοντας την πρόσφατη συνεργασία της με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών (Ecosoc). Οι κυβερνήσεις-μέλη του Ecosoc θα πρέπει να διαβουλεύονται και να ανταλλάσσουν απόψεις με την κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με τις δραστηριότητές τους και να υποβάλλουν εκθέσεις σε πιο τακτική βάση σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ μπορεί να αποτελέσει φόρουμ για τη συζήτηση των εργασιών του Ecosoc.

5.9. Αναγνωρίζοντας ότι η «σύνοδος κορυφής για το μέλλον» αποτελεί καθοριστική στιγμή για την εκπλήρωση των υφιστάμενων διεθνών δεσμεύσεων, ιδίως για την επιτάχυνση της υλοποίησης των ΣΒΑ και την οικοδόμηση ενός νέου θεματολογίου για την ειρήνη, η ΕΟΚΕ θα ενισχύσει την εσωτερική διατομεακή προσέγγισή της και θα συνεχίσει τον εν εξελίξει διάλογο με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, με στόχο τον εντοπισμό ευκαιριών για την ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών στην προετοιμασία της συνόδου κορυφής.

5.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα συμπεριληπτικών διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών σχετικά με μια νέα αρχιτεκτονική για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στη διακυβέρνηση των Ηνωμένων Εθνών καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού. Ορισμένα όργανα των Ηνωμένων Εθνών προσφέρουν ήδη προηγμένες ευκαιρίες συμμετοχής, συνεπώς περισσότερα όργανα των Ηνωμένων Εθνών θα πρέπει να ακολουθήσουν αυτό το παράδειγμα.

5.11. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να αναλάβει ηγετικό ρόλο στη βελτίωση των ευκαιριών στο πλαίσιο του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών για συνεργασία με δημοκρατικές ΟΚΠ, με τη βοήθεια της ΕΟΚΕ. Στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής της, η ΕΕ θα πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων της κοινωνίας των πολιτών σε ολόκληρο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητάς της να συμμετέχει καλύτερα στα Ηνωμένα Έθνη.

5.12. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναπτυχθεί περαιτέρω η πρακτική της UNCITRAL να ζητεί γραπτές εισηγήσεις από τα ενδιαφερόμενα μέρη σε διαβούλευση σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών σχετικά με βασικές πρωτοβουλίες, και να θεσπιστεί δικαίωμα αναφοράς στα Ηνωμένα Έθνη, το οποίο θα προσφέρει ευκαιρίες στους πολίτες, στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετέχουν άμεσα.

5.13. Η ΕΟΚΕ ζητεί να εξορθολογιστούν οι δομές των Ηνωμένων Εθνών και να καταστούν πιο διαφανείς οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να αυξηθεί η νομιμότητά τους, καθιστώντας παράλληλα πιο βιώσιμη τη δημοσιονομική βάση των Ηνωμένων Εθνών.

5.14. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη μακροχρόνια έκκληση για μεταρρύθμιση των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου Ασφαλείας, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη εκπροσώπηση χωρών από όλες τις ηπείρους και η αποτελεσματικότερη λήψη αποφάσεων η οποία θα είναι λιγότερο επιρρεπής σε παρεμπόδιση από μεμονωμένα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένων των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, που παραβιάζουν τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να χάσουν το δικαίωμα ψήφου τους έως ότου επιστρέψουν στην αυστηρή τήρηση του διεθνούς δικαίου. Τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών που παραβιάζουν τις δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο συμφωνιών ή συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών δεν θα πρέπει να εκλέγονται σε ηγετικό ρόλο σε κάποιο όργανο των Ηνωμένων Εθνών ή σε άλλο συναφές όργανο. Η πιο πρόσφατη υπόθεση αφορούσε την προεδρία του Κατάρ κατά τη διάρκεια της φετινής Διεθνούς διάσκεψης Εργασίας, το οποίο δεν τήρησε τις δεσμεύσεις του έναντι του διοικητικού συμβουλίου της ΔΟΕ σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις, υπονομεύοντας τη φήμη και τον ρόλο της ΔΟΕ ως θεματοφύλακα των διεθνών προτύπων εργασίας.

5.15. Η ΕΟΚΕ αναμένει από το νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή το 2024 να καταστήσουν την εφαρμογή των συγκεκριμένων μέτρων που συμφωνήθηκαν στο «Σύμφωνο για το μέλλον» βασική προτεραιότητα των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ κατά την επόμενη θεσμική περίοδο 2024-2029. Η προώθηση της πολυμέρειας και μιας τάξης που βασίζεται σε κανόνες θα πρέπει να αποτελεί τομέα προτεραιότητας στις επόμενες πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής και να αντικατοπτρίζεται στο πρόγραμμα εργασίας, καθώς και στο νέο στρατηγικό θεματολόγιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

5.16. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εργαστούν για την ταχεία εφαρμογή των συστάσεων της διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, προκειμένου να ενισχυθεί ο διεθνής ρόλος της ΕΕ και να «δοθεί νέα ώθηση […] στην παγκόσμια πολυμερή προσέγγιση […] και να ενισχυθεί ο ρόλος της ΔΟΕ» ([9]), εισάγοντας παράλληλα αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ. Αξίζει να εξεταστεί το ενδεχόμενο μεταρρύθμισης των Συνθηκών της ΕΕ προκειμένου να βελτιωθεί σημαντικά η ικανότητα δράσης της ΕΕ και να ενισχυθεί η επιρροή της στα Ηνωμένα Έθνη.

5.17. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία συνασπισμού περιφερειακών οργανώσεων που συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις, ώστε να μπορούν να εκπροσωπούνται καλύτερα στα Ηνωμένα Έθνη, συμπεριλαμβανομένων περισσότερων δικαιωμάτων συμμετοχής των εκπροσώπων τους σε διάφορα όργανα και οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών. Για την καλύτερη εκπροσώπηση του Παγκόσμιου Νότου, η ΕΕ θα πρέπει να συνεργαστεί ιδίως με τον πλησιέστερο γείτονά της, την Αφρικανική Ένωση, με σκοπό την επιδίωξη κοινών μεταρρυθμίσεων στα Ηνωμένα Έθνη.

Βρυξέλλες, 14 Δεκεμβρίου 2023.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Oliver RÖPKE

([9]) Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης: Έκθεση για τα τελικά αποτελέσματα, Μάιος 2022, πρόταση 24, αριθ. 5.